

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Cerimonien Vande Heylighe Roomsche Kercke Raeckende De Processien, De Pelgrimagien, Het Vvy-Water Ende Begravenisse

Hazart, Cornelius

Antwerpen, 1669

§. II. Worden voorder beantwoort eenighe op-worpinghen van Partije,
teghen de bewijsen §. I. voorghestelt uyt Schriftuer.

urn:nbn:de:hbz:466:1-34094

naer't H. Landt, Graeven der Martelaren &c. 27
verdaght te byeten; want ick sal segghen / ende
honden staen / soo langh als men gheen contrarie
bewijs by en brenghet / dat hy dit heeft ghedaen nae
de ghewoonte der Christenen / ende niet nae de
ghewoonte der Joden; ende alsoo / blyben onse
Pelgrimagten op sekere tijden / ende tot sekere
plaetsen / ghedaen uyt debotte / in haer gheheel /
ende volghens het exempel Pauli, lofweerdigh.

§. II.

Worden voorder beantwoort eenighe op-worpin-
ghen van Partije, teghen de bewijsen §. I. voor-
ghestelt uyt Schriftuer.

Eerste opwerpinghe.

DE Pelgrimagten / ofte reysen der Joden / waer-
den updruckelijck van Godt gheboden / dies-
volghende waeren de Joden verbonden die te vol-
bruyghen: Maer in het nieuwe Testament / en is
overghelijck ghebodt nergens te vinden: Ergo al
het ghene de Christenen dies aengaende nu doen / en
is niet anders als Superstitie.

Antwoorde.

Ick antwoorde / eerst, dat het niet van noode en
is / dat onse Pelgrimagten gheboden sijn; 't is ghe-
noegh / dat Christus, sijne Ouders / ende den Apostel
Paulus met haer exempel die gheapprobeert hebben /
ende dat sy naderhandt nergens verboden en
sijn.

Ick antwoorde / ten tweeden, dat hy soo verre
het al superstitie waer / 't ghene ons updrucke-
lijck niet gheboden en is; soo is het dan super-
stitie den Sondagh te byeten inde plaets vanden
Saterdagh: Soo is het superstitie / Peters ende
Peters te stellen voor de kinderen die ghedoops
worden:

28 Cerimonien raeckende de Pelgrimagien
worden: Soo is het superstitie / het Nachtmal
maer viermael 'sjaers te houden / ende niet alle da-
ghe. Soo is het mede van superstitie / de kleren
kinderen te doopen inde teghenwoordigheyt van
de Ghemeente / ende dierghelycke meer andere ge-
woonten / die nergheus vtdruckelijck gheboden en
worden / ende dies niet teghenstaende van Partije
worden onderhouden: Ende nochtans Partije en
sal my niet toe-stemmen / dat sy hier in supersti-
tens is: Ergo al-hoe-wel de Pelgrimagien onder
de Christenen niet gheboden en zijn / daer vtr en
bolght nochtans niet / dat sy superstitie zijn / ofte
diese aenbeerden / superstitiens.

Ten derden: Vtr het ghebodt / 't welck Godt eer-
tydts aen de Joden ghegheben heeft / dat sy tot se-
kere plaetsen souden reysen om hem daer te die-
nen / thoone ick klaer dat onse Pelgrimagien lof-
weerdigh zijn / ende gheoorloft / in deser boeghen:
Al het ghene dat Godt eens gheboden heeft / ende
naderhandt noyt her-roepen / ofte verboden / dat
is goedt / ende blijft goedt; dat is ghewys / want
Godt / die de opperste goetheyt is / en kan niet
ghebeden dat quaedt is.

Maer Godt heeft aen de Joden vtdruckelijck
gheboden / dat sy souden in Pelgrimagie gaen nae
sekeren plaetsen / om hem daer bysonderlijck te
aenbedden / ende te dienen / ende de Pelgrimagien
en heeft sy nergheus naderhandt her-roepen / ofte
verboden:

Ergo de Pelgrimagien zijn ende blijven goet:
Doozder / ghemerckt my in dit ghebodt niet ver-
bonden en zijn / om dieswil dat die plaetsen aen de
Joden ghestelt / niet meer te binden en zijn / soo
blijft het ons ten minsten byp / naer andere plaet-
sen vtr debotte te reysen / aenghesien dat her-re-
ysen tot sekeren plaetsen eens goedt is gheweest / ende
naderhandt niet verboden / ofte her-roepen wesens
de / goedt blijft.

Ten vierden: Te verghaefst stelt ons Partije boodt
het ghebodt Godts / om te bewyssen dat onse Pel-
grima

naer 't H. Landt, Graven der Martelaren &c. 29
grimagien niet goet en zijn / om d'g'w'it dat sy
niet gheboden en zijn; want inde Schryfture self
vind' ick Pelgrimagien die Godt aenghenaem
zijn gheweest / sonder dat sy nochtans gheboden
waeren.

Siet 3. of 1. Regum. Capite 3.

7. 4. Den Coningh (Salomon) ginck nae Gabaon, om al-
daer te offeren, om dat die hooghte groot was, duycent
brand-offeren, offerde Salomon op dien altaer.

7. 5. Te Gabaon verscheen den Heere aen Salomon in
enen droom des nachts, ende Godt seyde: Begheert wat ick
u gheven sal.

7. 12. Siet ick hebbe ghedaen naer uwe woorden, siet
ick hebbe u een wijs, ende verstandigh herte ghegheven, dat
uwes ghelijck voor u niet gheweest en is, ende uwes ghe-
lijck nae u niet opstaen en sal.

Bemerk't het gene den Dordrechtischen Bybel seght
7. ende 10. **Bemerk:** Te Gabaon / seydt hy / was de
Tente der saemen-comste, met den Altaer die Bezaliel in de
woelstijne ghemaect hadde, om welcker oorsaecke men al-
daer eenighe hooghte ghemaect hadde, op de welke men
offerde, dese hooghte was van grooter achinghe, ende
seer vermaert, om dat aldaer de tente der saemen-comste was,
ende de brandt offer-altaer.

Maer dese soo groot-gheachte, ende vermaerde hooght-
te / is Salomon gherep't van Jerusalem: Daerom om
daer offeranden te doen; ergo uyt devotte. Heeft
hy dit moeten doen uyt kracht van eenighe ghe-
bode: In gheender manieren / maer heeft die rep-
se / ofte Pelgrimagie vzwillighlijck aenghenom-
men, ende nochtans dese Pelgrimagie is Godt
soo aenghenaem gheweest / dat hy aen hem op die
placse self verschenen is / ende heeft hem die won-
derlijcke gabe der wijsheyt ghegheven / met de
welcke hy uyt-ghesteken heeft boven alle de men-
schen: **Waar uyt volgh't** / dat het niet ter saecke en
doet / oft de Pelgrimagien gheboden worden / oft
niet / aenghesten wy klaer sien booz de cogh / dat
soch de vzwillighe Pelgrimagien Godt zijn aen-
genaem

30 Cerimonien raeckende de Pelgrimagien
ghenaem gheweest / ende dierghelijcke bywillighe
Pelgrimagien en sijn nergheus verboden aen de
Christenen / ergo de Pelgrimagien oock sonder
nigh ghebodt Godts / maer alleen bywillighe
aenghenomen bande Christenen / sijn goet / ende
gheoorloft.

Hier teghen en doet niet / 't ghene de Schryft
hier seght v. 3. Salomon hadde den Heere lief, wande
de in de insettinghen sijns Vaders Davids : alleenlijck offende
hy, ende roockte hy op de hooghten.

Hier uyt soude onse Weder-partije gheerne be
thoonen dat dit offeren / van Salomon op de hooghten
en dit sijn repfen naer Gabaon niet loffelich
en is gheweest : want soo seght den Dordrecht
Bijbel, 5. *Bemerck*: Hoe-wel het wel toe-ghinck in de re-
geeringhe Salomons, nochtans wasser dit ghebreck tegen
den waerelijcken Godes dienst, datmen op de hooghten,
ende vremde altaeren offerde, ende niet alleen in de re-
der saemen-komste, ende op den altaer des Heeren, on-
sulckx naemen sy haer te groote vryheydt, noch andere
plaetsen, ende altaeren verkiefende om den Heere offeren-
de te doen, het welck hun uyt-druckelijck verboden
was.

Ooch / teghen dese bemerkinghe / vragh ik
van onse Weder-partije / of dese repse Salomons
naer Gabaon, ende dat offeren op de hooghten van
Godt soo verboden was / dat Salomon sulcx doede
de / daer mede ghesondicht heeft & seght sy dat
neen : soo hebben wy dat wy begheeren : seght
sy dat ja : hoe kan het dan wesen dat Godt op die
plaetse self het ghebedt van Salomon verhoort heeft
daer nochtans gheseyt wordt Ioan. 9. v. 31. Dat Godt
de sondaers niet en verhoort? hoe is Godt aen Salomon
verschenen te Gabaon self? hoe heeft hy hem daer
op die plaetse self / soo verheerlijcht / indien hem
dese repse niet aenghenam is gheweest: is sy Godt
aenghenam gheweest / ghelijck blijkt uyt Schryft
tuer? Ergo soo hebben wy uyt Schryft / dat
oock de bywillighe Pelgrimagien Gode aenghe-
naem sijn / ende diesvolgende goet / ende p. 223.

Der halben de Schyssture en berispt Salomon niet / om dat hy offerde op de hooghten / maer seggt alleenlyck dat hy onderhield alle de insettingen van synen Dader / behalben dat hy offerde op de hooghten / 't welck synen Dader noyt ghedaen en hadde / dan hy offerde alleenlyck / by de Arke / ende op den Altaer van Moyse; doch soo dit alleen een ghewoonte van David was / ende ick niet bevinden en kan dat de hooghten te hogen erghens verboden waren / soo en kan ick oock niet bevinden dat Salomon in het aen-nemen van dese reyse / ende het offeren te Gabaon, soude ghesondighe hebben.

Tweede op-werpinghe.

Die plaetsen / seydt Partije / tot de welke men tijds moest reysen upt kraecht van 't ghebode Gods / sijn allegaer wegh ghenomen / ende men kan niet behoonen dat Godt eenighe andere in 't nieuwe Testament soude verkozen hebben / in de welke hy bysonderlyck wilt aenghebeden worden: Ergo te berghees sijn de Pelgrimagien tot sekere plaetsen.

Antwoorde.

Ich bekenne / datmen upt Schyssture niet behoonen en kan / dat Godt eenighe bysondere plaetsen in 't nieuwe Testament verkozen heeft om daer bysonderlyck ghedient te worden; maer wel upt de experientie / ende de **HH. Out-vaders**: De experientie neme ick van onse Weder-partije self / de welke my moet toe stemmen / dat sommige plaetsen niet alleen bequaemer / maer oock betaelijcker sijn om Godt te dienen / als andere: want andersints tot wat eynde houtwen sy Kercken / daer sy preken, daer sy het Nachtsmael ontfangen, daer sy bidden ende Psalmen singhen, daer sy doopen &c. Watrom dit niet ghedaen op de merkten / oft

32 Cerimonien raeckende de Pelgrimagen
oft op de velden? Ist niet om dat de Kercken be-
quaemer / ende betaemelijcker zijn als de met-
ten / oft velden? Ergo soo moet Partije self dan be-
kennen dat d'eene plaetse betaemelijcker / ende be-
quaemer is om Godt te dienen / als d'andere. Wel-
aen / neemt dat wy om dierghelijcke reden oock
meer tot d'eene plaetse reysen / als tot de andere
om Godt te dienen / wat kan hier in meer herijp
worden / als in 't ghene onse Weder-partije
doet?

Daer-en-hoben / Indien Godt in het uento-
stament gheene bysondere plaetsen en hadde be-
hozen / om aldaer in sijn selven / ofte in sijne he-
lijghen ghedient te worden: Waerom heeft hy dan
in voorszeden tijden (ghelijck hy nu ter tijdt niet
doet) meer op de eene plaetse mirakels ghebant
als op de andere? Waerom by de Reliquien van
den H. Stephanus in Afriken? soo Augustinus ghetuyghet
lib. 22. de Civit. Dei cap. 8. Waerom te Roomen by de
Reliquien vande HH. Petrus ende Paulus, soo Grego-
rius Nazianzenus ghetuyghet *Orat. 3. in Iulianum?* Waer-
om te Nola, by de Reliquien vanden H. Felix, soo
den H. Paulinus ghetuyghet / *Natali 3. de S. Felice?* Waer-
om te Milanen by de Reliquien vande HH. Virgilius
ende Agricola, soo den H. Ambrosius ghetuyghet *lib. 1.
Epistolâ 55. &c.* Den dagh soude te kort vallen dat
ick alles moest verhaelen. Hoort den H. Augustinus
epist. 137 ad Clerum populumq. Hipponensem, ende beant-
woordt hem / Ist dat ghy kont; soo spreect hy: 't is
waer, Godt is over al, ende hy en wordt in gheene plaetse
begrepen, ofte besloten, die alles gheschapen heeft, ende
hy moet aenbeden worden vande waerachtighe aenbedden
in den gheest, ende waerheydt, op dat hy in 't heymel
oock rechtveerdigh maecke, en kroone. Nochtans ver-
gaende de saecken die aen de menschen sichtbaerlijck be-
kent sijn, wie kan sijnen raet doorgronden, waerom
ter in sommige plaetsen mirakelen gheschieden, in som-
mige niet? Want aen vele is seer wel bekend de heylighe-
vande plaetse, daer het Lichaem vanden salighen Felix te
Nola begraven leght.

naer't H. Landt, Graeven der Martelaren &c. 33
Hier en kan Partije gheen ander uytblucht ne-
men / als met die H. Oudt-Vaders te beschuldi-
ghen van valscheyd / ende dat is grooter hermete-
licheyt / ende niet tweerdigh beantwoort te wo-
ren / ofte wel / met te segghen dat dit gheene wae-
re mirakels en zijn ghetweest / maer bedzoch van
den duybel / ende dat is eene Phariseusche uyt-
smatigheyt / die gheene andere antwoorde en be-
hoeft / als die Christus de Heere self / aen de Phari-
seen ghesegghen heeft *Matth. 12. v. 26.* Indien den eenem
Satan, den anderen uytwerpt, soo is hy teghen hem selven
verdeelt: hoe sal dan sijn rijk bestaen?

De derde opwerpinghe.

Joan. 4. seggt Christus, aen de vrouwe van Sama-
ren, v. 21: Vrouwe gheloof my, dat de ure komt, wan-
neer ghy-lieden noch op desen bergh, noch te Jerusalem
den Vader en sult aenbidden.

V. 23. Maer de ure komt, ende is nu, wanneer de waere
aenbidders, den Vader aenbidden sullen in gheest, ende
wacheyde.

Antwoorde.

Op bekennen dat Godt / om dieswil dat hy
over al teghentwoordigh is / op alle plaetsen in-
den gheest kan / ende mach aenbeden worden: Dit
kosten sonder twyffel oock doen in het oude tes-
tament / want 'twas den selven Godt, die nu is /
ende dies niet teghenstaende / soo heeft Godt be-
gheert / datmen hem meer op de eene plaetse sou
dienen / als op de andere: Ergo / al hoe-wel men
mede in het newe Testament Godt inden gheest
kan aenbidden op alle plaetsen / ghesijck Christus
hier seggt / hier uyt en volghet niet / datmen hem
op de eene plaetse niet meer en mach aenbieden /
als op de andere. Doch soo hy meer op de eene
plaetse heeft mirakels ghedaen als op de andere /
'welck onse Partije / sonder groote hermetelijck-
heyt /

34 Ceremonien raeckende de Pelgrimagien
hepdt / ofte vprstunghed nter en kan loofden
soo volght hier vpt / dat hy oock in het nieuwe
stament meer op d'ene plaese wilt ghebruycken
den / als op de andere.

§. III.

Wordt bethoont vnt Schrifure, datmen bekeken
magh doen om in Pelgrimagie te gaen.

2. Regum, oft Samuelis, Capite 15.

V. 6. **T** Is gheschiedt dat Absalon tot den Coningh sech
Laet my doch henen gaen, ende mijne bekeken
die ick den Heere beloofte hebbe te Hebron, betaelen.

V. 8. Want uwen knecht heeft eene ghelofte beloofte
ick te Gessur in Syrien woonde, segghende: Indien
Heere my sekerlijck wederom te Jerusaleem brengt,
sal ick den Heere sacrificie doen.

V. 9. Doe seyde den Coningh tot hem: Gaet in vrede
Absalon maecte sich op, ende gingh naer Hebron.

Let op alle de omstandigheden van dit verhael
Voor eerst: De Arche des Heeren / ende de plaese
van Godt te dienen was te Jerusaleem, daer Absalon
woonde: niet teghenstaende / Absalon hragt
lof van sijnen Vader om te reysen naer Hebron,
dat hy Godt besonderlijck daer mocht dienen.

Ten tweeden: Hy wilt derwaerts reysen vnt
van eene belofte / die hy ghedaen hadde / als hy
lincck was te Gessur in Syrien; want sich bindende
desen ellendighen staet / berooft van het armen
sijns vaders / ende bukten sijn vaderlandt / hadde
beloofte / soo hy seydt / inden hem Godt belofte
derom te brengen binnen Jerusaleem, dat hy soude
reysen naer Hebron, om aldaer / soo den Dordrecht
Bijbel dat verclaert 15. *Bemerk:* eenen bysonderen
dienst te doen met offeranden te offeren, ende den
alsoo voor sijn weldaet aen hem bewesen, te danken,
lijck sijne belofte medebrocht.

Ten derden: Sijnen vader David heeft hem
opgehoort.